

spreek!

Over geloof, kerk en samenleving

**KERSTMIS:
EEN NIEUW BEGIN**

schaapsound

Schaapsound is de leverancier voor spraak- en muziekinstallaties, liturgieprojectie en HD KerkTV

Sint-Antonius van Paduakerk Loosbroek

Zwolle - Ridderkerk - Roermond www.schaapsound.nl

VAN MARLE | Hypotheken & Verzekeringen
VANMARLEADVIES.NL

- Particulieren
- Ondernemers
- Vrije Beroepen
- Expats
- Financiering Vastgoed
- Buitenland Hypotheken

Bocht Oosterdiep 1 | 9641 JH Veendam
T (0598) 634 642

PRIESTER OF DIAKEN WORDEN VANUIT JE BEROEP!

Priester- en diakenopleiding Bovendonk

Informatie over deze deeltijdopleiding:
T 0165 504277
E info@pdob.nl
I www.pdob.nl

Hofstraat 8 - 4741 AK Hoeven

Uw gift is welkom op IBAN
NL 93 ING B 0002 5806 80
t.n.v. Stichting PDOB te Breda

DENK JE EROVER PRIESTER TE WORDEN?

Kijk eens op www.tiltenberg.org of kom langs op De Tiltenberg!

 DE TILTENBERG

Grootseminarie St. Willibrord
Zilkerduinweg 375
2114 AM Vogelenzang
tel. 0252 345 345
www.tiltenberg.org

Wilt u de priesteropleiding steunen?
Uw gift is zeer welkom op rek.nr.
NL64 INGB 000 000 5464
t.n.v. Het Grootseminarie

Kerstmis: een nieuw begin

Hoofdredacteur
Sipke Draisma

Met Kerstmis krijgt God gestalte in een pasgeboren kind in een kribbe. Niet alle tekenen die de geboorte markeren zijn even geruststellend. De doeken, waarin het Godskind gewikkeld wordt en de mirre, die als geschenk wordt aangeboden, wijzen vooruit naar zijn lijden en dood. Toch is er in de kerstverhalen vooral sprake van vreugde en wordt er reikhalzend uitgekeken naar de komst van Gods koninkrijk.

In deze editie van Spreek! kijken we dankbaar naar het verleden en met vertrouwen naar de toekomst. We nemen afscheid van pater Teun Bakels s.j., de laatste Jezuiet die ons bisdom verlaat. We horen hoe het met Stefan Mangnus gaat die drie jaar geleden het bisdom verruilde voor de Dominicanen. In Leeuwarden lezen we dat een kerstmusical niet alleen Advent met Kerst verbindt maar ook de verschillende generaties in de geloofsgemeenschap. We zien afbeeldingen van fraaie schilderijen en tekeningen die parochianen van de H. Norbertusparochie in Oost-Groningen maakten ter gelegenheid van het Heilig Jaar van de Barmhartigheid.

Aan het eind van deze Spreek! vindt u de vertrouwde cartoon van JOOR. Het is de laatste cartoon die JOOR voor dit blad tekent. We danken JOOR hartelijk voor de vele cartoons die hij voor Spreek! en het Bisdomblad de afgelopen jaren tekende. Graag wens ik u namens de redactie van Spreek! een Zalig Kerstfeest en alle goeds voor 2017!

Inhoud

8

12

16

3 Mensen

6 Musical als kerstpreek
Kerstmis in Leeuwarden

8 Afscheid van Teun Bakels
Pastor met hart en ziel

10 Hoe geef je vorm aan de parochie van de toekomst

13 Dominicaan Stefan Magnus
Religieuzen hebben profetische taak

15 Geen hotel in Bethlehem

16 Barmhartigheid op het doek
Expositie van barmhartigheid

20 Follow Me
Eigentijdse navolging van Christus

22 Colofon en laatste JOOR

MENSEN

spreek!

Mevrouw **T.A.A. Potze-Webers (1958)** heeft op 1 oktober j.l. afscheid genomen van het bisdom Groningen-Leeuwarden. Zij werkte twee jaar als financieel-administratief medewerker op het bisdomkantoor.

Mevrouw **G.J. (Grietje) Darneviel-Wildeboer (1964)** heeft op 1 november afscheid genomen van het bisdom. Mevrouw Darneviel was secretariaatsmedewerker van het bisdomkantoor. Zij heeft zestien jaar voor het bisdom gewerkt. Daarvoor werkte ze op het Diocesaan Pastoraal Centrum dat destijds in Assen was gevestigd.

WERKBOEK M25 VERSCHENEN

Op 1 november verscheen het Werkboek M25. Het is een handig boekje voor mensen die met het diaconale jongerenproject M25 werken of daarmee willen starten. M25 verwijst naar de Bergrede die beschreven staat in Mattheüs 25. Krista Russchen overhandigde in het bisdomhuis haar eerste exemplaar van het werkboek aan diocesaan administrator Peter Wellen. Vanuit Solidair Groningen & Drenthe en Solidair Friesland is sinds 2012 gewerkt aan dit project waarin Elziena Taute van Solidair Friesland en Krista Russchen van Solidair Groningen & Drenthe hun ervaringen met M25 op papier zetten.

In het werkboek beschrijven zij op een eenvoudige manier hoe er met M25 gestart kan worden. Daarnaast hebben zij bij het boekje verschillende bijlagen geschreven die gericht zijn op de praktische uitvoering van M25 in brede zin. Zo wordt met tal van voorbeelden beschreven hoe een inhoudelijke bijeenkomst met jongeren georganiseerd kan worden. Ook schrijven ze over de invulling en aanpak van de diaconale activiteiten door jongeren.

Voor meer informatie over het boekje kan contact worden opgenomen met Elziena Taute (etaute@solidairfriesland.nl), Krista Russchen (krista@solidairgroningendrenthe.nl) of diocesaan jongerenwerker Piet Timmermans (p.timmermans@bisdomgl.nl)

IN HET KORT

THE PASSION NAAR LEEUWARDEN

Op Witte Donderdag 13 april 2017 wordt het muziekspektakel The Passion rechtstreeks uitgezonden vanuit de binnenstad van Leeuwarden. The Passion vertelt over de laatste uren van het leven van Jezus, zijn dood en opstanding. Bekende Nederlanders vertolken de rollen van Jezus, Maria, Petrus, Judas, de verteller en verslaggever. De verslaggever loopt mee met de processie, waarbij een stoet mensen het

wit-verlichte kruis door de stad naar het centrale plein toegedragen. Eerder waren de steden Gouda, Rotterdam, Den Haag, Groningen, Enschede en Amersfoort gastheer voor het televisie-evenement. Inmiddels hebben de kerken in Leeuwarden de handen ineengeslagen om zich samen op het evenement voor te bereiden.

NIEUWE FUSIEPAROCHIES

Op 1 januari 2017 is het bisdom Groningen-Leeuwarden twee fusieparochies rijker. De Salvator-Mariaparochie en de Walfriedparochie in Groningen fuseren met de H. Jozefparochie in Zuidhorn en de H. Nicolaasparochie in Haren. De nieuwe parochie heet de H. Hildegard van Bingenparochie. In Zuidoost Drenthe fuseren de H. Willehadusparochie in Emmer Compascuum, de H. Jozefparochie in Barger Compascuum, de H. Henricusparochie in Klazienaveen

en de H. Antonius van Paduaparochie in Zwartemeer tot de Maria, Hertogin van Drentheparochie. Daarnaast wordt hard gewerkt om de fusie van de H. Martinus en HH. Bonifatius en Gezellenparochie in Dokkum, de St. Egbertparochie op Schiermonnikoog en de H. Martinusparochie in Burgum begin 2017 te realiseren. In een later stadium zal de nieuwe parochie nog fuseren met de H. Clemensparochie op Ameland. De naam van de nieuwe parochie is nog niet bekend.

MUSICAL ALS KERSTPREEK

spreek!

‘De boodschap van God’ is de titel van de kerstmusical die dit jaar wordt opgevoerd in de kinderkerstviering van de Titus Brandsmaparochie in Leeuwarden. Vijf jaar geleden koos de parochie ervoor Advent en Kerst met elkaar te verbinden via een traject dat zijn hoogtepunt heeft in de musical in de kerstnacht.

Tekst: Ilona Lesscher

In het Titus Brandsmahuis in Leeuwarden spreken we met degenen die het project begeleiden: pastor Germa Kamsma, Cisca Visser en Maria Fleur. Op tafel liggen stof en stempelkaarten en staan naaimachines. Deze avond maakt de voorbereidingsgroep tasjes voor de plusminus zeventig kinderen die meedoen aan het voorbereidingstraject op Kerst.

‘Het centrale thema is dit jaar ‘Boodschappen’. Met Kerst krijgen Maria en Jozef een boodschap, maar ook de herders en de engelen. In het tasje kunnen kinderen iedere week boodschappen meenemen voor de voedselbank. In ruil daarvoor krijgen ze een boodschap van God. ‘We proberen Advent en Kerst

een te maken, met ruime voor de rituelen die er zijn en het daarnaast heel concreet te maken zodat kinderen het ook echt zelf beleven’, vullen Cisca en Maria elkaar aan.

Samenwerken

Pastoor Germa heeft in haar vorige parochie goede ervaringen opgedaan met het verweven van Advent en Kerst in een kerstmusical. ‘Als je Kerst viert, moet je ook Advent vieren’, motiveert pastor Kamsma de werkwijze. De kerstmusical komt tot stand in nauwe samenwerking met de dames van de Kinderkerk- en de

Gezinsvieringgroep en dirigent Hendrikje van de Berg van de Vituskoren. Er zijn verschillende kerstmusicals in omloop. Met name de Protestantse Kerk Nederland (PKN) heeft daarin een rijke traditie. Daarvan werd in de voorgaande jaren dankbaar gebruik gemaakt. Dit jaar komt de musical uit de eigen koker; een co-productie van pastor Kamsma, de dames van de voorbereidingsgroep en Hendrikje van den Berg. 'Een spannende uitdaging', zegt pastor Germa. 'Bijzonder ook om te zien hoe samenwerking groeit.'

Uitdaging

De voorbereiding van het thema voor Advent en Kerst start de eerste week na de zomervakantie wanneer pastor Kamsma de verschillende verantwoordelijken bijeen roept. Zij is ook degene die tot de Advent de voortgang bewaakt. De musical wordt uitgevoerd door leden van het Vituskinderkoor en Vitusjeugdkoor, aangevuld met kinderen die de Kinderkerk bezoeken. 'Een uitdaging',

noemen Cisca en Maria dat. De groep oefent drie keer en dan moet de musical er staan. 'Je hebt een regietaak. Je wilt graag dat het goed loopt, maar wanneer dat niet het geval is, heeft dat ook zijn charme.' De kinderkerstviering is in de Dominicuskerk, dat een groot priesterkoor heeft en waarop het zicht vanuit de kerk goed is. Tijdens die Kerstviering wordt de musical uitgevoerd voorafgaand aan het evangelie. Maar eerst nodigt pastor Germa Kamsma de kinderen in de kerk uit naar voren te komen, zodat ze alles goed kunnen meemaken. 'De musical is ook mijn preek. Ik zeg na het evangelie misschien nog vijf zinnen om het af te ronden.'

Via het parochieblad 'Kerkvenster' en de website wordt publiciteit gegeven aan de cyclus van Advent en Kerst. Daarnaast beschikt de parochie over emailadressen van ouders met jongere kinderen. Die worden persoonlijk

uitgenodigd om de vieringen in de Advent en met Kerst bij te wonen. Daarnaast worden de Leeuwarden scholen aangeschreven. In de aanloop naar Kerst is er iedere Adventszondag Kinderkerk voor kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar. Voor de allerkleinsten is er dan kinderoppas.

Gezinnen met jonge kinderen

Waar het met de kinderkerstviering en de musical om gaat is dat kinderen op hun eigen niveau worden aangesproken en iets ervaren van het bijzondere van Kerst. 'Zonder dat het kinderachtig is. Het is een echte familieviering', zeggen Cisca en Maria met klem. Iets soortgelijks gebeurt ook in de Veertigdagentijd en met Pasen. Het effect van deze aanpak is dat er meer kinderen naar de kinderkerstviering komen, ouders meer betrokken raken bij de parochie én er nieuwe ouders met kinderen komen. Voor alle partijen kortom een zinvolle activiteit.

TEUN BAKELS: LERAAR EN PASTOR MET HART EN ZIEL

Op 13 december 2016 verhuist pater Teun Bakels S.J. (1932) naar Nijmegen waar hij zijn intrek zal nemen in het nieuwe kloosterbejaardenoord 'Aqua Viva'. Met hem vertrekt de laatste pater Jezuïet uit ons bisdom. We blikken met pater Bakels terug op zijn vijftig jarige aanwezigheid in Groningen: 'Ik vertrek uit het Noorden, maar we blijven met ons hart en ons gebed bij elkaar'.

Tekst: Jan Maassen

Na zijn priesteropleiding bij de Jezuïeten en een studie Frans werd pater Bakels in 1966 benoemd als docent Frans en later conrector aan het Sint- Maartenscollege in Haren/ Groningen. Pater Bakels: 'Onderwijs is altijd kenmerkend geweest voor de Jezuïetenorde en ik heb het met hart en ziel gedaan. Het was een prachtige tijd waarin ik jonge mensen een mooie maar moeilijke taal leerde en hen vooral leerde in zichzelf te geloven. Dat gebeurde in een sfeer van onderling vertrouwen en respect. En met collega's die werken met de gedachte; we gaan er samen een goeie school van maken. Het was echt een sfeer van verbondenheid.'

Collegiaal

Ik was niet alleen docent Frans, want als er bezinningsmomenten of vieringen waren had ik daar mijn rol als priester in. Met de wereldheren in het bisdom hadden we een collegiale en soms vriendschappelijke verhouding'. Jezuïet Bakels woonde toen nog samen met 33 collega's aan de Rijksstraatweg in Haren. Bakels: 'Wij toetsten onze meningen en theologische opvattingen aan elkaar. Toen ik later als enige overbleef miste ik die bemoediging en de kritiek van mijn medebroeders.'

Pastoraat

Na zijn afscheid als docent in 1990 informeerde pater Bakels bij de

toenmalige bisschop van Groningen, monseigneur Möller, naar een functie in het bisdom. Zijn werkterrein werd Oost-Groningen, eerst Winschoten en Oude Pekela, daarna kwamen er Nieuwe Pekela en Schiermonnikoog bij. Bakels: 'Als pastor had ik goed overleg met de pastores binnen de SPOG, de Samenwerkende Parochies Oost Groningen. Als priester maakte ik deel uit van de priesterraad in het bisdom. Ik sluit niet uit dat collega's mij toen wel eens als koppig hebben ervaren vanwege mijn uitleg bij bepaalde kerkelijk gevoelige onderwerpen. Of was het meer kritische loyaliteit? Als je de bevrijding van 1945 en de bevrijding van het Tweede Vaticaans Concilie hebt meegemaakt kijk je soms anders tegen kerkelijke zaken aan.'

Madre Rosetta

Pater Bakels wilde een gewetensvol en betrokken priester zijn en als Jezuïet invulling geven aan de kernwoorden van het pastoraat: 'Ik ben er voor je!' Zo stond pater Bakels, mits hij de mensen goed kende, best open voor verzoeken van andere geloofsgemeenschappen zoals voorgaan in oecumenische vieringen. Omgekeerd organiseerde de protestantse gemeenschap acties voor de 'Stichting Madre Rosetta' die door pater Bakels in 2005 werd opgericht. Deze stichting geeft steun aan de alfabetisering van kansloze meisjes in Mozambique. Daarnaast was de pater Jezuïet in 2009

betrokken bij de oprichting van het Leerhuis Stad en Ommelanden voor mensen die zich vragen stellen over wat het geloof te maken heeft met hun leven van alledag.

Zorgzaam

Hoe hebben de parochianen in Oost Groningen pastor Bakels ervaren?' Mevrouw Rita Arends, thans penningmeester Stichting Madre Rosetta, uit Oude Pekela: 'Pastor Bakels was het voorbeeld van een echte parochieherder en breed geliefd binnen onze geloofsgemeenschap. Hij inspireerde je, gaf je vertrouwen en maakte preken, waarbij je niet afdwaalde. De pastor was zeer zorgzaam, bezocht de zieken en liet iedereen in zijn waarde. Hij gunde de mensen de vrijheid om hun geloof op eigen wijze in te vullen. Pastor Bakels speelde ook een belangrijke rol bij de fusieplannen en de oecumene. Wij zullen de pater missen!'

Voor meer informatie zie www.madrerosetta.nl en www.leerhuis-stad-en-ommelanden.nl

Het nieuwe adres van pater Bakels luidt:

Teun Bakels S.J.
Aqua Viva
Heyendaalseweg 296L
6525 SM Nijmegen

HOE GEEF JE VORM AAN DE PAROCHIE VAN DE TOEKOMST?

*Tekst: Johan Klaassen,
diocesaan dienstverlener kerkopbouw*

spreek!

Hoe wil en kun je parochie zijn in tijden van krimp? Over die vraag buigen veel parochies zich momenteel, zowel de parochies die nog voor een fusie staan als de parochies die al gefuseerd zijn. Afgelopen jaar zijn er diverse boeken over dit thema verschenen. Diocesaan opbouwwerker Johan Klaassen las twee recent verschenen boeken en laat er zijn licht over schijnen. Het gaat om het boek 'Van macht ontgaan' van René Grotenhuis en 'God is verhuisd' van Petra Stassen en Ad van der Helm.

René Grotenhuis was algemeen directeur van de katholieke ontwikkelingsorganisatie Cordaid en is momenteel als associate researcher verbonden aan de Universiteit Utrecht. Petra Stassen werkte 25 jaar als juridisch adviseur in de RK Kerk en is momenteel directeur van Kerkelijk Waardebeheer. Ad van der Helm is priester in Den Haag en hoofddocent kerkelijk recht aan de KU Leuven. De auteurs zijn allemaal bevlogen en gelovige mensen die het beste met de kerk voor hebben. Ze reageren op onderscheiden wijzen op ontwikkelingen die de kerk maakt tot wat ze nu is met alle problemen van dien en dat zijn er legio.

Mondiaal

Grotenhuis heeft mede vanuit zijn functie veel kerk gezien vanuit een mondiaal perspectief en geeft mooie voorbeelden en vergelijkt het vaak met de Nederlandse situatie en die komt er bekaaid af. Het woord 'loslaten' valt dan ook vaak, maar hij biedt ook een perspectief. Dat heeft hij voor op het boek van Van der Helm en Stassen. Vanuit al hun ervaringen zien ze menig, zo niet alle valkuilen van alle vormen van bisdom- en parochieorganisatie,

zowel vanuit pastoraal alsook technisch opzicht. Zij vinden dat alles vanuit een structuur moet worden opgebouwd, geven veel achtergrondinformatie, maar een perspectief heb ik daar maar met vage contouren in kunnen ontdekken.

Van onderop

Wat zou ik met deze boeken kunnen doen voor parochieopbouw? Voor wie is het bestemd? Onlangs was ik ergens in Drenthe op een parochieavond waar de toekomst van een parochie die binnenkort gaat fuseren, besproken ging worden. Daar merkte ik, dat het boek 'God is verhuisd' te veel achtergrondinformatie zou hebben, waarvoor menigeen de schouders op zou halen, zo van 'mooi verhaal maar het zal wel'. Die mensen daar waren er meer bij gebaat om van elkaar te horen 'hoe ze zelf handen en voeten van Onze Lieve Heer zouden kunnen zijn'. Hoe die geloofsgemeenschap, want zo voelen ze dat, niet alleen overleefd maar ook vitaal kunnen houden. Dat allemaal in het licht

van de goede woorden van Jezus, die gedurende tweeduizend jaar niet voor niets overleefd zijn gebleven' aldus een parochiaan. Aan het eind van de avond werd er daar een kleine stap gezet. Het parochiebestuur kreeg een aantal concrete punten aangereikt, waarmee ze niet alleen op korte maar ook op lange termijn vooruit kunnen. Dat is heel belangrijk voor kerkelijk opbouwwerk want het komt van onderop.

Aanraders

Het boek 'God is verhuisd' is zeker een aanrader voor parochiebestuurders, pastores en natuurlijk elke geïnteresseerde gelovige. Maar het praktische ontbreekt veelal: hoe gaan we dit nu doen met elkaar? Het boek van René Grotenhuis 'Van macht ontdaan' acht ik voor een breder publiek geschikt. Niet alleen pastores en bestuursleden, maar ook locatieraden, pastoraatsgroepen en

groepen parochianen zullen hier met elkaar genoeg van hun gading vinden.

Ik heb in beide boeken verschillende goede analyses gezien en suggesties gelezen over de noodzaak van vorming en toerusting voor professioneel kader en gelovigen. Het lijkt me iets om in de nabije toekomst uit te werken. Het beleid van oud-bisschop Gerard de Korte voor het bisdom Groningen-Leeuwarden wordt in beide boeken positief gedeut. Ik las in beide boeken dat ze zijn maatregelen voor de parochiefusies sympathiek vinden.

René Grotenhuis: Van macht ontdaan. De betekenis van het christelijk geloof voor de wereld van vandaag. Berne Media, 2016. ISBN 978-90-8972-150-1

Petra Stassen en Ad van der Helm: God is verhuisd. Naar nieuwe gelovige gemeenschappen. Berne Media, 2016. ISBN: 978-90-8972-140-2

STEFAN MANGNUS: RELIGIEUZEN HEBBEN PROFETISCHE TAAK

In juli 2014 vertrok pastoraal werker en diocesaan dienstverlener catechese Stefan Mangnus (1975) uit het bisdom Groningen om in te treden bij de Dominicanen. De Orde van de Predikers, zoals de Dominicanen officieel heten, viert dit jaar zijn 800-jarig bestaan. Spreek! vroeg Stefan Mangnus hoe het nu met hem gaat.

‘Het leven van de dominicanen is een afwisselend leven, dat een heel eigen ritme heeft dat me vaak aan in- en uitademen doet denken: we richten ons naar binnen om te bidden en te studeren, en met wat we daarin ontdekken gaan we vervolgens de wereld in: in preken, in gesprekken, in de teksten die we schrijven willen we doorgeven wat we ontdekt hebben. Die ontmoetingen met anderen sturen ons vervolgens weer terug de kapel of de studeerkamer in: om aan God voor te leggen wat we zien en meemaken, of er verder over na te denken. Zo heeft ons leven een eigen ritme. Dat doen we nadrukkelijk samen: we leven in gemeenschap, bidden en eten samen en kletsen regelmatig bij. Maar er is ook tijd om alleen te zijn.’

Het religieus leven was niet iets dat Stefan al van jongs af aan bezighield. ‘Terugkijkend denk ik wel dat er al vroeg een verlangen in me was om een biddend mens te worden. Ik geniet van de getijden, het ochtend- en avondgebed dat we samen bidden, en de tijd die er is om alleen stil te zijn. Die combinatie past goed bij me, denk ik.’

Noviciaat

Vanuit Groningen vertrok Stefan Magnus indertijd naar het Engelse Cambridge. ‘De Nederlandse en Engelse dominicanen hebben een

gezamenlijk noviciaat: dat is een ‘proeftijd’ van een jaar waarin je als novice, nieuweling, kunt kijken of het leven als dominicaan iets voor je is. Ons noviciaat is in Cambridge; in ons klooster daar heb ik een jaar gewoond. Daarna heb ik een jaar gestudeerd en aan mijn proefschrift gewerkt in ons klooster in Oxford. Op beide plekken heb ik zeer genoten. Het waren twee heel verschillende jaren.’

‘Het noviciaat in Cambridge was een prachtig jaar van kennismaken met de orde, en ingroeien in het leven als dominicaan. Blackfriars Oxford is het studiehuis van de Engelse dominicanen. Dat is een veel grotere gemeenschap die deel uitmaakt van de universiteit van Oxford. Dat maakte dat het veel levendiger en drukker was: veel studenten die in- en uit lopen met een hoog academisch gehalte.’

Gehoorzaamheid

Na twee jaar keerde Stefan weer terug naar Nederland, naar het Dominicanenklooster in Huissen. ‘Ik moet nu mijn proefschrift afmaken en verder ingroeien in de orde. Als alles goed gaat zal ik over twee jaar mijn grote professie doen: dan wordt de verbintenis met de orde er een voor heel mijn leven. Het ligt wel voor de hand dat er daarna ook een diakenwijding en priesterwijding zullen

volgen. Over de langere termijn kan ik niets zeggen. Toen ik professie deed, heb ik een gelofte van gehoorzaamheid afgelegd: dat houdt in dat ik niet alleen zelf over mijn toekomst ga. Mijn medebroeders mogen meepraten over waar zij denken dat ik het best in te zetten ben.’

Excentriek

‘Religieuzen hebben in de kerk en voor de samenleving een profetische taak. Dat gebeurt allereerst door ons leven: we hebben als religieuzen iets excentrieks. We leven zonder beschikking te hebben over ons eigen geld, we zijn ongetrouwd, en we hebben geen of nauwelijks macht. Dat religieuzen leven volgens de evangelische raden van armoede, celibaat en gehoorzaamheid is niet omdat geld, seks en macht slecht zouden zijn (dat zijn ze niet), maar is wel een relativering van die drie: in ons leven draait het uiteindelijk om God. Het helpt ons helpt op onze pelgrimstocht naar God toe.’

‘Als paus Franciscus het over religieuzen heeft, zegt hij vaak dat het hun taak is wat opschudding te veroorzaken in de kerk. Dat is een flinke uitdaging! Hopelijk zetten de wat excentrieke en soms heel radicale keuzes die religieuzen maken mensen aan het denken over hoe zij zelf in hun leven Jezus willen navolgen.’

GEEN HOTEL IN BETHLEHEM

Tekst: Piet van der Schoof

Wie aan het begin van onze jaartelling van Nazareth naar Bethlehem moet reizen is minstens een week onderweg. Dat overkomt Maria en Jozef, op last van de Romeinse gouverneur. De weg voert over een rotsachtig en heuvelachtig terrein. Maria, die hoogzwanger is, moet heel wat doorstaan. Wanneer het paar in Bethlehem aankomt zijn ook nog alle slaappleatsen bezet.

Aan het begin van onze jaartelling hebben de Romeinen het voor het zeggen in het Joodse land. Onderworpen volkeren zoals de inwoners van Judea en Galilea zijn verplicht om belasting aan de Romeinse keizer te betalen. Om dat te kunnen regelen is er een volkstelling nodig en daarvoor moeten alle gezinshoofden zich in hun geboorteplaats melden. Daar wacht hen een waar kruisverhoor. Zij moeten al hun bezittingen en inkomsten precies aangeven, waarbij ambtenaren geweld niet schuwen. Alleen volkeren die onder Romeinse overheersing leven, moeten de vernedering van een volkstelling ondergaan en zij dienen de belasting ook nog eens met speciaal muntgeld te voldoen. Die munten dragen de beeltenis van de keizer, wat voor Joden extra aanstootgevend is.

Gedwongen reis

De gedwongen reis kan niet slechter uitkomen, want Maria staat op het punt om te bevallen. Het is een schrale troost dat zij en Jozef samen met andere nerveuze lotgenoten op reis zijn. Mensen zijn bang dat ambtenaren hun bezittingen en inkomsten hoog zullen inschatten en zij met een zware heffing komen te zitten. Bijna iedereen moet van een heel bescheiden inkomen zien rond te komen en de belastingdruk is al aanzienlijk.

Loods of grot

Eenmaal in het nogal afgelegen Bethlehem aangekomen, verdringen de reizigers zich om een slaappleats te bemachtigen, maar het plaatsje is niet berekend op een dergelijke toestroom van mensen. Een hotel is er niet, want Bethlehem telt maar ongeveer honderd inwoners en ligt niet aan een verkeersweg. Er is wel een provisorische slaapvoorziening voor reizigers beschikbaar. Daarbij gaat het om een loods of een grot waar zij in geval van nood kunnen overnachten en hun lastdieren stallen. Dit onderkomen raakt echter vol en als Jozef en Maria in deze wanorde arriveren, is er geen privéruimte meer waar Maria kan bevallen. Waar zij haar kind precies ter wereld brengt, vertelt de evangelist niet. Hij schrijft dat Maria haar kind na de geboorte in doeken wikkelt, zoals Joodse moeders gewend zijn om te doen. Daarna legt zij hem in een kribbe, een voederbak voor dieren.

Beschutte ruimte

In die tijd leven verreweg de meeste mensen van de veehouderij en de landbouw. Zij wonen meestal in een huisje met twee verdiepingen dat aan een binnenplaats gelegen is. De bovenverdieping is de leefruimte voor de bewoners. De benedenverdieping is in gebruik als opslagruimte en dient tevens als nachtverblijf voor

kwetsbare dieren die extra verzorging en bescherming nodig hebben tegen kou en dergelijke. Ook grotwoningen komen veel voor. Het is waarschijnlijk in zo'n warme, beschutte ruimte van een boerenhuisje of grotwoning waar de geboorte van Gods Zoon plaatsvindt. Niet ergens in de middle of nowhere, want vanwege de onveiligheid woont niemand buiten de bebouwde kom. Gelukkig is het weer goed tijdens de eerste kerstnacht, want buiten zijn herders hun schapen aan het hoeden. Bij slecht weer overnachten de dieren binnen.

Opvang ontheemden

De omstandigheden waarin de Zoon van God geboren wordt, lijken veel op die van de meeste andere Joodse kinderen van zijn tijd. Het gaat om een nogal armoedig agrarisch milieu waar de mogelijkheden van mensen heel beperkt zijn. Toch laten Judeeërs medemensen die in moeilijkheden zijn geraakt, niet in de steek. Dat blijkt ook uit de sobere opvang die voor Jezus, Maria en Jozef is geregeld. Die doet denken aan de manier waarop wij met vluchtelingen omgaan; ook bij ons moeten ontheemde mensen improviseren. In het geval van Jezus is de vreugde er niet minder om, want de engel zegt immers tegen de herders: 'Zie, uw Redder is geboren!'

*Bernard Buit pr:
Elkaar tot steun zijn*

*Daan de Haan:
Op zoek naar vrijheid*

*Dineke Bronsema:
Neem mijn hand*

*Marga Vincenten en George Kerdijk:
Het Licht van Barmhartigheid werkt aanstekelijk*

*Annemarie Slijfer:
Troost*

*Hendrik van Dijk:
Laat de kinderen tot Mij komen*

EXPOSITIE IN GRONINGER KERKEN

BARMHARTIGHEID OP HET DOEK

Het Heilig Jaar van Barmhartigheid is op 20 november j.l. afgesloten. In de Norbertusparochie in Oost-Groningen kreeg het Jaar van Barmhartigheid op velerlei manieren vorm. Een daarvan was het project 'Barmhartigheid op het doek'. Creatievelingen in Midden- en Oost-Groningen werden uitgedaagd om het thema Barmhartigheid uit te beelden. Dat bleek voor velen nog niet eens zo gemakkelijk. Toch zijn tientallen mensen deze uitdaging aangegaan in hun eigen stijl, met verschillende materialen en technieken.

Ruim 60 werken vormden samen een grote expositie, die van september tot november op reis ging langs alle vijf kerken van de Norbertusparochie. Vanuit Sappemeer reisde de expositie achtereenvolgens naar Winschoten, Veendam, Oude Pekela en Nieuwe Pekela.

De schilderijen worden te koop aan te bieden en de opbrengst daarvan wordt, geheel in de stijl van het Jaar van Barmhartigheid, geschonken aan diverse goede doelen.

Alleen wanneer we openblijven voor de alziende blik van de rechtvaardige liefde kunnen we zien, durven we te erkennen en bewust te lijden onder het feit, dat er iets in ons wezen is dat de catastrofe verwelkomt, de mislukking wenst, door een nederlaag gestimuleerd wordt – als het zich afspeelt buiten ons engste zelfbelang.

Een levende verhouding tot God is daarom een noodzakelijke voorwaarde voor die zelfkennis, waardoor we in staat zijn zuivere lijnen te volgen en, in die zin, te overwinnen en vergeving te krijgen – voor onszelf, van onszelf.

Dag Hammarskjöld

Uit: Een stil moment

Liefde en vriendschap

Arthur van Essen &

Piet van der Schoof (red.)

Kok Utrecht – 2016

ISBN 978 90 435 2645 6

FOLLOW ME

*Tekst: Piet Timmermans
Diocesaan jongerenwerker en catecheet*

spreek!

In diverse Europese bisdommen wordt aandacht gevraagd voor een nieuwe manier om naar gelovigen te kijken. Sinds het tweede Vaticaans Concilie wordt de roeping van iedere gedoopte benadrukt. We kunnen als gelovigen allemaal een serieuze bijdrage leveren aan het leven van de kerk. In ons bisdom zien we dat terug in de vele vrijwilligers die op velerlei gebied de parochie- en bisdom-activiteiten mogelijk maken. Met name bij jongeren zoeken bisdommen in West Europa naar nieuwe wegen. Veel jongerengroepen worden kleiner. Maar de jongeren die blijven meedoen, willen ook wel echt wat. In het aartsbisdom Wenen heeft dit geleid tot een nieuwe cursus, een cursus in 'leerling zijn', in 'discipelschap'.

Leren, leven, doorgeven

'Maak alle volken tot mijn leerlingen'

In het Oude en Nieuwe testament hebben bekende Bijbelse figuren zoals Elia, Jesaja, Johannes de Doper, de apostel Paulus en natuurlijk Jezus zelf leerlingen. Zij zijn geen gewone leraren, zoals wij ze kennen van school. Naast het gesproken onderwijs krijgen de leerlingen ook het 'leven' van hun

meester mee en worden ze klaargestoomd om op hun beurt het geleerde door te geven: leren, leven en doorgeven.

De cursus Follow Me! ontstond in het aartsbisdom Wenen, op aandrigen van kardinaal Schönborn. Hij is bedoeld voor katholieke jongeren van 16-26 jaar en kan ook gevolgd worden door mensen

die jongeren begeleiden. Jongeren van allerlei katholieke groepen kiezen ervoor om acht weekenden in één studiejaar samen te komen en zo in een jaar tijd samen te groeien tot een kleine gemeenschap. Het idee is bovendien dat cursisten die dat willen in een volgende cursus meedraaien als stafleden en op hun beurt leren, leven en doorgeven. Dat is opmerkelijk in een tijd waarin mensen zich liever niet te lang binden. Jongeren uit parochiële groepen van Maastricht tot Workum melden zich aan. En ze nemen hun enthousiasme mee terug naar hun eigen groep. Eenmaal terug geven de meesten een nieuwe impuls aan hun parochie of jongerengroep.

Kardinaal Schönborn

Op de website van het aartsbisdom Wenen is te lezen hoe kardinaal Schönborn dat in een catechese uitlegt: De apostelen die Jezus heeft geroepen zijn eenvoudige leken. Er zitten geen godsdienstspecialisten tussen. Als Petrus en Johannes na Pinksteren voor de Joodse Hoge Raad gebracht worden omdat ze een kreuple man genezen hebben,

valt het de leden van de Raad op dat ze 'ongevormde' mensen zijn die geen onderwijs hebben gehad. Deze mensen heeft Jezus uitgekozen om getuigen te zijn van het Goede Nieuws. Kardinaal Schönborn: 'De raadslieden erkenden 'dat ze met Jezus waren geweest'. Ik zou wensen dat men ook aan ons kon zien, dat we 'met Jezus zijn geweest'! Hoe belangrijk het ook is om theologie te studeren, het beslissende is 'met Jezus te zijn'.'

Opnieuw uitvinden

Elk weekend gaan de cursisten aan de hand van één van Jezus' leerlingen de uitdaging aan om te proberen om vergelijkbare stappen te zetten om Jezus te volgen. Stappen die passen bij de tijd van nu. Nieuwsgierig blijven zoals Andreas. Jezelf opnieuw uitvinden door jezelf te accepteren, zoals Zacheüs. Zien dat dingen anders kunnen en dat jij kunt veranderen omdat er vergeving is, zoals Maria uit Magdala. Ja durven zeggen zoals Maria, de moeder van Jezus.

Groningen Leeuwarden

Inmiddels is de landelijke Follow Me-cursus toe aan het derde weekend. Na de eerste twee weekenden waren de twintig jongeren erg enthousiast. De bedoeling van 'Follow Me!' is om katholieke jongeren uit alle hoeken van de kerk te bereiken. Vanuit ons bisdom is er één deelneemster. In de cursus-leiding zitten drie mensen uit ons bisdom. Het gaat bewust niet om grote groepen, maar om gericht te zoeken naar de jongeren die hiervoor willen gaan. Als het net zo werkt als in Oostenrijk dan kunnen we de reclame voor de tweede cursus grotendeels achterwege laten. Daar loopt het nu enkele jaren en groeit als een olievlek.

www.followme-nederland.nl

Na heel veel jaren van trouwe tekendienst nemen we in deze editie van het bisdomblad Spreek afscheid van columnist JOOR. We danken hem zeer voor zijn humoristische en rake schetsen van opvallende fenomenen in onze kerk en ons bisdom. Voortaan vindt u op deze pagina een foto van opmerkelijke gebeurtenissen uit de zestigjarige geschiedenis van ons bisdom.

Colofon

5e jaargang
Nummer 5
December 2016

Redactie:

Ilona Lesscher, Jan Maassen,
Piet van der Schoof, Agda Wachter,
Marlies Bosch, Sipke Draisma
(eind- en hoofdredactie)

Fotografie:

Marlies Bosch

Redactieadres:

Bisdom Groningen-Leeuwarden
Ubbo Emmiussingel 79
9711 BG Groningen
telefoon: 050-4065888
redactie@bisdomgl.nl
www.bisdomgl.nl

Vormgeving:

Rizzo Schouten

Opmaak en advertentie-exploitatie:

Mediapalet BV, Nijehaske
Telefoon: 0513-745020

Druk:

Veldhuis Media, Raalte

Abonnement:

SPREEK! Is een uitgave van het
bisdom Groningen-Leeuwarden en
verschijnt vijf maal per jaar.

Jaarabonnement: € 15,00

Een abonnement kan elk gewenst
moment ingaan en wordt automatisch
verlengd.

Abonnementenadministratie:

v.bouwman@bisdomgl.nl
tel. 050-4065888

ISSN 2213-8560

*Echt niet te bevatten!
Mogen wij u helpen bij het nadenken over het afscheid?*

Verzorging van begrafenissen of crematie

Wij zijn 24 uur per dag bereikbaar.

050 - 52 55 980

Al vele jaren hebben wij ervaring met de Rooms Katholieke rituelen en gebruiken.

Bij ons staan traditie en stijl voorop.

Waar u ook verzekerd bent, wij staan voor u klaar.

UITVAARTZORG
BOERHAVELAAN
Stad en Ommeland
BOERHAVELAAN 19, 9728 LG GRONINGEN
050 - 52 55 980
WWW.UITVAART-GRONINGEN.NL

Een bordje eten elke dag is voor heel veel kinderen niet vanzelfsprekend!

Missie Albanië: regelmatige hulp (via Don Henry Veldkamp).

Missie Cambodja: Opvang en scholing wees- en straatkinderen (Pater Johan Visser s.d.b.).

Missie Congo: Scholing straat- en weeskinderen en hulp diverse projecten v.d. armen (Pater Zwarthoed).

Missie India: scholing tribals (arme kinderen).

Missie Indonesië: scholing arme kinderen project Adinda.

Ethiopië: water- en scholingsprojecten en evangelisatie (via pastoor Petros Berga vm. pastoor Edam).

Filippijnen: hulp armen via pt. Ab van Leeuwen svd.

En ... diverse kleine en grotere projecten via de Missie.

Gratis kwartaalfolder: - Al voor 5 euro helpt u een arm kind -

Info Stichting Missiewerk M.A.W.
Kantooradres: Waterhuizerweg 20, 9753 HR Haren/Groningen
Telefoon 050 534 04 52, ANBI-nummer 8061.81.291;
C.H. Kerstholt, projectcoördinator

Bank: NL 78 INGB 0005 7338 38
t.n.v. Stichting Missiewerk M.A.W.
Postbus 1180, 9701 BD Groningen

RAAD

DE ADMINISTRATIEVE DIENSTVERLENERS

Op basis van een scherp geprijsd abonnement kunt u, als parochie, bij RAAD terecht voor alle administratieve en financieel-zakelijk aangelegenheden.

RAAD JOURE
S.T. Landman,
Westermarwei 1
8501 RA Joure
tel. (0513) 419 439
s.landman@planet.nl
www.raadjoure.nl

GEEF OM DE TOEKOMST

Het Grootseminarie Rolduc blijft trouw werken aan de boodschap van de Rooms-Katholieke Kerk.

Om deze boodschap uit te kunnen dragen zijn goed opgeleide priesters nodig.
Met uw steun maakt de Paredis Stichting nu en in de toekomst de opleiding van priesters en diakens in Rolduc mogelijk.

Geef om de boodschap steun de Paredis Stichting

Vorming van priesters, kandidaten voor het priesterschap en permanent diaconaat

Correspondentieadres
Hoogstraat 7, 5954 AA Beesel
Telefoon: 077 - 4742012
E-mail: info@paredis.nl
Website: www.paredis.nl

Bankrelatie
ING: NL77INGB 0002818327
ABNAMRO: NL95ABNA0481960228
t.n.v.: Paredis Stichting

De Paredis Stichting is aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

noordlease

Trondheimweg 5
9723 TX Groningen

noordlease
voor
iedereen

noordlease

(050) 547 02 00

Privélease.nl

Duidelijk, Noordlease